

29 OKT. 1942

T

B U D S T I K K E N.

958

Oslo den 28. oktober.

Mappe

8

Ekspl.

28710

Aar

1942

Krigsoversikt. (24/10).

Vi drøftet i vår siste oversikt de mål Hitler forfulgte med sin store sommeroffensiv i syd-øst og de fordeler de tyske terrengevinningen kunde tenkes å føre med seg. Nu da vinteren står for døren vil Hitler etter all sannsynlighet på samme måte som i fjor etablere en vinterlinje i øst og i det vesentlige innskrenke seg til en defensiv krigsførsel på denne front. Det ligger da nær å spørre hvilken retning tysk initiativ kan tenkes å ta i vintermånedene, for ennå er neppe den tyske krigsmakt så svekket at den vil trenge hele vinteren til å komme seg etter sommersens og høstens store anstrengelser.

Før vi ser på kretningsutsiktene kan det være av interesse å referere hvor man på alliert hold vet å fortelle om bakgrunnen for de siste svikjedigelser innen den tyske hær. Som bekjent er foruten feltmarsalkane v.Bock og List også sjefen for den tyske generalstab v.Halder satt utenfor den tyske harledelse.. Blandt informerte er det alminnelig antatt at Faltherregeniet bak de tyske seire ikke heter Adolf Hitler, men v.Halder. Når han nu settes utenfor må det være uttrykk for temmelig kryptende uoverensstemmeler innen den tyske harledelse. Det påstilles at man i det tyske hovedkvarter i sommer ønsket først & konsentrere kreftene mot Stalingrad. Da mente man at kunne regne med byens fall i midten av august. Derefter ville det være tid til å vonda seg mot de russiske armeer i Moskva og Leningrad, før først når disse var knust, kunde en russisk motstand anses overvunnet. Hitler stirret i midlertid på Kaukasien olje og trummet i gjennom at List ble sendt for å erobre oljefeltene. Derved bleddes de tyske stridskrefter og Stalingrads fall uteblev. Nu ofres da noen generaler som syndebukker for å bevare myten om der Führers faltherregeni.

De muligheter som i første rekke byr seg for et tysk initiativ i de kommende måneder er England og Orienten. Både føreren selv og Göring og Goebbels har høytidelig forsikret at England skal få føle gjengjeldelsen for sommers og høstens flyangrep på Tyskland når operasjonene i øst er avsluttet. England er jo hovedbasis for de allierte angrepsforberedelser i Europa. Enhver svakkelse av denne basis vilde bety en effektiv avlastning av Tyskland. Om ikke annet vilde overførsen av det tyske flyvåpen til Vest-Europa tvinge det engelske flyvåpen til i stor utstrekning å koncentrere sine angrep mot de vesteuropæiske flyplasser og således avlede dem i stor utstrekning fra de tyske byer. Hvis situasjonen i Tyskland er så vanskelig som enkolte mener, kan det endog tenkes at Hitler vil forsøke å fremvinge en avgjørelse i vest f USA kan gjøre seg gjeldende med hele tyngden av sin voksende krigsmakt. Denne for de allierte sikkert gunstigste utvikling er imidlertid lite sannsynlig.

Da byr nok Orienten på adskillig mer fristende perspektiver. Det blev i sommer pekt på at Rommels offensiv mot Egypt og den tyske offensiv i sydøst Russland var å betrakte som to armer i en stort anslag knipetangmannover ved den Persiske Bukt som sitt fjerntre mål. Det er derfor lett å forstå Hitlers utlønmodighet etter å erobre Kaukasien. Betydningen av dette området går langt ut over den olje den kan yte. Det er nærlig en viktig flankebastion som er nødvendig for å sikre de tyske østromppolitikk. Først når Hitler behersker Kaukasien, kan organiseringen og den økonomiske utnyttelse av de erobrede områder i sydøst begynne. Menutover dette er Kaukasien et oppmarsjområde av den største strategiske betydning. Her er en port til Orienten som byr på store muligheter. Men at den ikke er lett å åpne, har nok tyskerne erfart. Fareltig er den tyske fremrykning på det nærmeste stoppet opp, liksom Rommel står stille på den annen "arm" ved El Alamein. Når vinterlinjen er etablert på østfronten er det imidlertid mulighet for overførsel av betydelige forsterkningsstyrker til de sydligere operasjonsområder. M.h.t. Kaukasusfronten er det litet sannsynlig at tyskerne vil forsøke å føresefjellpassene i de stremmeste vintermånedene. Her kan det velderfor

bare bli talé om en oppmarsj med vårens operasjoner for øye. Tilbake står da en fornøyet offensiv i Nord-Afrika, eventuelt kombinert med en fremstøt fra Grækenland og Dodekaneserne gjennom Syria og Palestina. En krenkelse av Tyrkiets nøytralitet er i første omgang lite sannsynlig. Den gunstigste åretid for operasjoner i Nord-Afrika næmner seg no raskt og Rommel vil vel nok la sjansen til å bedre sin stilling ved El Alamein, som både er ubekjem og forsyningmessig utsatt, gå fra seg. De volisonne flyangrep mot Malta den siste tid taler i så måte sitt tydelige språk. Det er åpenbart at det foregår overføring av store forsyninger til Rommel. Engelske ubåter har i de siste dager senket ikke mindre enn 7 av aksens forsyningsskip i Middelhavet. At Hitler vil gjøre hvad han kan for at Rommel skal bli i stand til snarest å støte fram mot Alexandria og Suez som synes å ligge så fristende når, er det vel ingen tvil om. Spørsmålet er om utviklingen på østfronten har sinket nisse forberedelsor så meget at de allierte får sjansen til å komme Rommel i forkjøpet, noe som sikkert ikke vilde være dem inot. De nærmeste dager vil kanskje gi oss svaret.

Hvis operasjonene i øst hadde hatt et gunstigere forløp i sommer, ville muligens Hitler ha ventet sine syne mot sydvest, mot Gibraltar, fransk Nord- og Vest-Afrika, for å komme de allierte i forkjøpst. Som situasjonen er idag, kan han neppe innlate seg på slike even-tyrlige foretagender. Den tid er definitivt forbi da lynkrigen gav han billige trurfer hver han om vendte seg.

Vi her i det føregående gikk ut fra at initiativet fremdeles lå hos aksjonstogene. Spørsmålet er imidlertid om ikke det tidspunkt snart er inne da de allierte vil ha utspillet. Vi skal i neste oversikt se på de muligheter som byr seg for alliert initiativ.

vVv

Kirken.

Føruten de tidligere nevnte er nu også sokneprest Indrebø forvist fra Oslo.

Dette nu 217 uteksaminerte teologiske kandidater som ikke har n. n. stilling. Hver enkelt av disse har fra kirkedepartementet fått tilbud om ordinasjon. Santlige har avslått tilbuddet.

vVv

Kirkedepartementet har 15/8 Ø.Ø. sendt presteskapet et rundskriv som inneholder nye trudsler.

Etter å ha gjort oppmerksom på at Dept. ifølge en "lov" har fastsatt at en prest skal være medlem av skolestyret, fortsetter Dept.: "Kirkedept. har hevdet og hevder fremdeles at de prester som ikke har seekt avskjed og ikke på annen måte fikk avskjed, etter gjeldende lov og kirkhens orden må betraktes som værende i embede og således har plik til å utføre de embedet tilliggende funksjoner. Å "nodlegge sitt embede rettsstridig og ugyldig. Vil noen prest unnlate å avgå møte i skolestyret og dermed ikke bare undlaster å utføre en embedsplikt, men direkte unndrar kirken å gjøre seg gjeldende på et for denne livsviktig område så får han selv ta såvel det juridiske som det moralske ansvaret for det. Dernæst gjør Dept. oppmerksom på at i en rekke prester har nektet å motta sin embedslønn for 4. kvartal, må denne ansees tapt for disse. Likeledes vil disse ikke få lønn for 1. kvartal dersom de ikke har anmodet å få den innen 1. nov. dette år. De nye menighetsråd har fått pålegg om å påse at kirkene ikke brukes til innsamlinger til prestene. Slutten av rundskrivet er en jeremiende over at kirken "frakobles det offentlige liv og kontakt med folket"(/)

"Den nyordnede idrettens flaske"

er overskriften på en leder i Göteborgsposten, där det heter "Charles Hoff som engang var Nordens fremste stavhepper og ellers en allsidig idrettsmann, er nu statsansatt og statslønnet leder av den norske friidrett med titelen idrettsråd. Han har endog gjeninntridt i de aktives rekke og tross han fikk lenge siden er all boy, hadde han ingen vanskelighet ved å vinne et mesterskap ved den svake konkurransen som nu fins.

Når man leser referatene fra de norske mesterskap, får man et beklemmende inntrykk av hvordan idretten går tilbake likesom alt annet i Norge under quislings styre. Aldri har det i Norge fra statens side vært først så mange penger og lagt så mye arbeide på idretten som de siste år, men alt uten resultat." Etter en sammenligning av de yndelige NS-mesterskapsresultater med de svenske, fortsetter bladet:

"Idrettsråd Charles Hoff fremholdt i en tale "at friidretten er en av de eliste idretter i verden. Dette å gå, løpe, hoppe og kaste var noe treneskene hadde gjort i tusener av år og i Norge hadde man i betrekning av den lille felkeningen gjort en innsats i verdens fri idrett som måtte avtvinges respekt og beundring."

Dette er riktig. Men det bør tillegges at den norske idrett som avtvang respekt og beundring, var den som fantes før okkupasjonen. Rett overraskende er det å lese at Hoff uttaler sin tilfredsstillelse "med fremgangen for norsk idrett i de to år som er gått siden de gamle idrettsledere ble borte." For en svensk iakttager ser det ut som avskjedspelsen av de gamle ledere og tvangorganiseringen av norsk idrett ble innledningen til en katastrofal tilbakegang, en tilbakegang som er sterkere enn i noe annet land. Forklaringen er ikke vanskelig å finne. De norske idrettsmenn som vi i Sverige kjente og beundret, var alle utpregde individualister og herte intimit sammen med det Norge som var vokst opp på frihetens grunn. Intet viser bedre det sterke samhold og den effektive boykott av den statsdirigerte idrett enn de latterlig svake resultater ved de norske mesterskap.

Men taler om de nordiske folks velstand sommehliknet med folk i andre land. Velstanden er eller har vært høy til tross for at jorden er fattig og klimaet hardt. Denne velstanden bygger på nordisk individualisme og frihetskjærlighet, og det er fantastisk hvad menneskene kan skape av intet når de får arbeide selvstendig. Vi kan se det på nyordningsarbeidet i Norden i de siste hundre år. Et nordisk nasjonalmonument burde være en samling stein brukt av et mål nordisk jord. Men det skal ikke mer til enn et individualismen slavebinnes og folket nyordnes før sløsparkraften forsvinner og alt går tilbake.

Slik er det også med idretten. Norden var en stormakt i idrett og sammen skulde de fire nordiske land kunne beseire det øvrige Europa i en "landskap". Men når idretten for eks. i Norge ikke lenger får trekke frihetens friske luft, sl visner den og viser så yndelige resultater som ved de av Charles Hoff dirigerte nasjonale mesterskap."

vVv

Eskilstuna Kuriren

Filmen forteller et nummer beslaglagt, p. gr. a. ledertittelen: "Nyordningen dokumenterer seg." I denne artikkelen rettes skarp kritikk mot tyskernes framferd i de okkuperte land i forbindelse med offentlig gjørelsen av en tabell som viser at 8069 mennesker blev dømt til døden i "Neuropa" fra 1. august 1941 til 31. juli 42. Her er listen: Jugoslovakia 2897, Tsjekkoslovakia 1391, Polen 1091, Frankrike 977, Grekenland 405, Bulgaria 199, Holland 172, Belgia 122, Norge 92, Rumenia 81, Ungarn 29, Spania og Italia 619. Til dette kommer Russland og alle de som er myrdet uten dem.

vVv

Antallet av kvinnelige fanger på Grini som i vår var 40, er nu økt til 145.

Professor A.W.Bregger er frigitt etter vel et års fangenskap. Forlegger T.Børlieth er arrestert. På Askim er arrestert 147 mann, i Bergen omkring 200 på gr. av mistanke om våpenlagre.

vVv

Trelleborg-Sassnitz-fargen "Deutschland"

ble sterkt skadet av en russisk ubåt 19. okt. Mange tyske soldater på veg til Norge ble såret eller omkom.

vVv

* •

Pressdirektiver

Alle som overhodet leser aviser i dette land, er sikkert klar over at høyere makter bestemmer hvad avisene skal innehölde. Men skal skrive langt og indignert om behandlingen av de tyske krigsfanger, men ikke nevne Churchills uttalelser i Underhuset i den anledning. Meldingen om at et nytt byområde i Stalingrad er erobret må slås godt opp, men overskriften "Stalingrad står for fall" skal ikke benyttes. Nedskytingen av et fly i Vestfold skal gis god plass, landsætning av amerikanske tropper i Liberia skal ikke omtales. Omtalen av de tyske angrep ved Ilmensjøen gis fremtredende plass, men revisjonen av Papenprosesse i Andora skal ikke nevnes. C.s.v., C.s.v. - objektivt og allsidig presenytta sa lenge okkupasjonen varer.

vVv

"Norges myreising."

Det har vært gjort en del mislykte forsøk på å få skolene til å gå på denne utstilling som har vært så dårlig besøkt at tallt ikke har vært meddelt pressen. På Tøyen skole nektet en lærer å gå og de andre lærerne erklærte seg enig med ham. Den nazistiske overlæren truet mot tyskerne og langsiden men førgjøves. Saken endte med at den oppsettsige lærer fikk som straff å bli overflyttet til en annen skole hvor også overlæren var god nordmann.

vVv

Glimfjord kraftverks

Oppbygning er oppgitt foreløpig. Dette betyr at Norges fremtidig største aluminiumsfabrikk sålenge denne krigen varer er spart for den tort å lage aluminium til tyske fly.

vVv

Kurt Grossz.

Den berømte spion og angiver fra Moss som lenge har gjort sine omgivelser usikre ved trusler og angiveri, sitter nu selv vel bevart på Grini p.g.a. svevertebergsaffærer og opptrukkeri overfor tyskern Kampfelle Olav Fermann

som kom til landet noen måneder før 9. april og gjemte tyske soldater i sine kullbåter ved Bjørnsøy, var så sterkt implisert i rasejeneringsvindelen i Aker at han ble forvist til Algier der han skal virke som spion. Han var utstyrt med en skrivelse fra Norges Røde Kors mytvunget presidenten.

vVv

ANGIVERE:

Adolf Laudensach, Roschs veg 21.

Frik. Gran, Oslo kommunes kontrollkontor.

vVVVV

Riksmediet endte en gang.

Det er kjent at riksmøtedeltagelsen blev en stor skuffelse for føreren. Ialt var det regnet med en deltagelse på 25000. Det ble annol ca 8000 reisende, og tallt sank til 4050, da dagene var inne. For disse 4050 var en lang rekke tog reservert og stengt for skikkelige mennesker. Statsbanene har med andre ord tapt titusener på arrangementet. Togene gikk nesten tomme, men allikevel ble ordinære reisende nektet å være med. NS-folk hadde for øbødningen 75% moderasjon.

vVv

Komedien på Holmenkollbanen.

Som kjent har Holmenkollbanen in tid vært tvunget til å slå opp noen plakater som truer enhver som ikke vil sitte ved siden av en NS-mann eller en tysker i uniform med utkastelse på første holdeplass. Denne trussel ble forleden ytterligere skjerpet og det ble plassert en hirdvakt i hver vogn for å påse at folk pent ble sittende, ja passasjørene ble endog nektet å stå om det fantes sitteplass. Holmenkollbanen skulle selv bare utvifte ved denne idiotiske forordning. Det blev kr. 2.50 pr time i lønn til hver hirdmann, ca. 1500,-kr. i døgnet. Dette "fylkesmann" Stenersens siste påfunn sto imidlertid ikke lenge ved mal

Såvel plakatene som hirdvakten ble fjernet av politiet allerede samme aften på foranledning av tyskerne etter følgende episode: En dame som steg inn i en dørlig besatt trikk blev av en nikkjer hirdvakt tatt i armen og mot sin vilje plassert ved siden av en tysk offiser. Offiseren ble rasende over hirdvakten opptræden og ga ham en velfortjent røffel og innberøttet forholdet, med den følge at politiet fikk ordre om øyeblikkelig å skride inn.

vVv.

Litt om hirden.

Det er klart at de store ord om hirdens maktige rolle i den nye tid her visket meget sterkt på bevegelsens mange skjære hoder. Et av de skjærhoder som er farligst for den offentlige sikkerhet heter Reidar Angård. Han var tidligere vært flyger for de røde i Spania og for Chiang Kai Shek, men det har ikke hindret han fra å konkurrans med Trygve Gran i aspirore til toppstillingen i hirdens flyb-vegelse. Han seiret i konkurransen med Gran, men ville ikke slå seg til ro ned det. Han samlet ~~wakkinger~~ forliden enig likeinnde og trengte inn på kontoret til oberstløytnant Mjelner i Statens luftfartstyre, fjernet oberstløytnanten fra hans stol og satte seg selv i den, luste døren og forbød obersten å bruke telefonen. Etter å ha hert et helt foredrag fra Angårs side, rikk Mjelner lov å gå sammen med sin nestkommanderen. Han gjorde angrik hos quislings adjutant Langlie, og Angård ble arrestert men bare for å slippe ut igjen et par dager etterpå. Etter å ha hvilt ut tok herr Angård et godt friskt initiativ. Fredag 16. oktober ledet han 15 medlemmer av hirdens flykorps på en "straffekspedisjon mot frimurere i anen NS-høyeste ledelse. NS-skibssjef Stenersen, lederen av forkedomstolen Ilvik Pedersen, ministrene Fuglesang og Prytz samt riksadvokat Nordvik ble regulært slått ned. Fuglesang ble oppsikt og "avstraffet" på slottet, samme skjebne var tiltenkt adjutant Langlie som imidlertid undslapp inn til føreren. Stenersen ble oppsikt på sitt kontor. Hovedmannen for denne eiendomsmilige brann i nosdams leir ved siden av Angård, var en herre ved navn Minsås. (Angård ble under krigen i Norge 1940 dømt til døden for ordrenektelse). Da han nå stavnet Fuglesang for partidomstolen. Angård og Minsås sitter nå på Bredtveit etter orde fra fullmektig Krantz i stat politiet. Tirsdag 20. oktober var det to oppbud av hirdfolk på Slottet for å utvirke at de to ble løslatt, men uten resultat. Samtidig var der utrykning av ordenspoliti og statspoliti for å forhindre nabolag.

vVv

"Fylkesfører Rogstad"

har holdt foredrag i Oslo om unntakstilstanden i fremdag. Det forteller ikke så lite om NS og den frihet forrederne tiltenker det norske folk. Etter avisreferatet ~~Ekspresen~~ plukker vi ut en del "blomster". - "... situasjonen som gjør det nødvendig å man griper inn med harde midler og handler hurtig og bestemt. Da må man tenke og handle ut fra sin plikt som nasjonal-socialist." Her er ingen tanke om å tenke og handle som nordmann. --- "I det jeg forteller vil jeg hverken skjule noe eller forske å fremstille noe misvisende. Det er betegnende nok og ikke sa lite avslørende at 'fylkesføreren' finner det nødvendig å komme med en slik forsikring overfor en NS-forsamling...." Takket være dette (opplysningsarbeid var det flere og flere som forsto tiden og sluttet seg til bevegelsen... og våre motstandere er blitt mer og mer mensynslose." Men ikke "fylkesføreren"s framstilling allere har er i liget talt misvisende? --- "Denundtagstilstand som ble innført satte en brå stopper på dette forbryteriske spill. Derved var det slutt på advarsliens tid.", framhevet 2 fylkesfører" Rogstad, hilst av en storm av begeistring fra den store forsamling. Det er ikke til å tro, men det står i referatet. --- "I dag er det nemlig slik at enten man er stor eller liten får man ta konsekvensen av handlinger som skader folkets interesser." Ja barn se på Rasolin. Røines. Stenersen.

6.

Threndsen og de andre "større" som var innblandet i rasjoneringskandalene og svarterørsaffærene.---"Vi kan ikke være enig om at det var et hardt slag som var rettet mot disse folk, men vi er i krig." NETTOP. Derfor opprører det oss i vårt innerste at se "Fylkesføreren" og hans likesinnede stille seg i fiendens tjeneste og gjøre seg delaktig i de brutaleste myrderier av uskyldige landsmenn.---- Foredraget ble til slutt hilst med endeløst bifall, heter det i avisreferatet.

34 nordmenn drept,--- endeløst bifall.

vVv

"Propagandaminister" Gulbrand Lunde --- slapp billig.

vVv

Etter den voldsomme bombing av København fant Rotterdambefolkningen en morgen følgende makt rundt imkring på murene: Rotterdam/København 1-1. Rotterdam, som fikk sitt sentrum med 30000 mennesker utslettet i mai 1940, venter nu bare på full revansj.

vVv

Jødene.

Mandag 26. okt. kl. 5.30 rykket en politistyrke i Oslo på 150 mann ut for å arrestere alle mannlige jøder over 15 år. Eldste kvinne i hver jødisk familie har fått daglig meldesplikt. Vaktholdet langs grensen er sterkt øket for å hindre at de ulykkelige mennesker berger seg.

Blandt de mange som er tatt, kan nevnes den verdenskjente vitenskapsmann, professor V.M. Goldschmidt, en mann som har udet Tyskland store tjenester i forrige krig.